

הפתיח הלאומי

כ"ט כסלו ה'תש"פ 27.12.19

מגזין מס' 558

ערב שבת חנוכה/פרשת מקץ/ראש חודש טבת

קשר-שבועי מאת הרב יאיר כלב

קליפת יוון – בימים ההם (ובזמן הזה)

מלחמת היוונים היתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" וכמאמר (בראשית רבה פרשה ט"ז) "כתבו כו' שאין לכם חלק באלוקי ישראל". כל המלחמה היתה נגד אלוקות: שילמדו תורה, שיקיימו מצוות המשפטים והעדות, רק שלא להזכיר שהיא תורת ה' ושהמצוות הם חוקי רצונו ית'; שלא להזכיר בתורה ובמצוות ענין האלוקות.

(על פי 'היום-יום' ב' טבת)

התבוננות בדרך אפשר בטמון בפתגם ובאמרה החסידיים

אלו שיש להן קשר נסיבתי לדרכי הטבע וחילופי עונות השנה: פסח – שקשור וחל תמיד בתקופת האביב, שבועות – בתקופת הקציר, סוכות – בתקופת האסיף, וכדומה), רק שלא להזכיר שהיא תורת ה' – בבקשם להשכיח מישראל את נותן התורה, אסרו היוונים לייחס לתורה קדושה שלמעלה מבינת אנוש ושהמצוות הם חוקי רצונו יתברך – הס מלהזכיר כי המצוות כולן, גם אלה שבסוג 'המשפטים' ו'העדות', הן בבחינת 'חוקים' שלמעלה מטעם ודעת. וכפירוש רש"י "חוקה חקקתי, גזירה גזרתי, ואין לך רשות להרהר אחרי" – מה שבעיקר הפריע ליוונים והעלה במיוחד את חמתם, הוא ביטול רצון האדם מפני הרצון העליון. נאמנות היהודים ללימוד התורה בקבלת עול והתמסרותם לקיום מצוותיה בציות שלמעלה מטעם ודעת, נתפס בעיני אנשי התרבות ההלנסטית ה"נאורה" כענין פרימיטיבי וחשוך שאבד עליו הכלח).

עם ככל העמים

כללו של דבר, מלחמת היוונים בימים ההם היתה מלחמה רוחנית שמטרתה ביטול הנקודה היהודית שענינה "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". כל מגמתם היתה ל"רומם" את עם ישראל מבידודו ולהפכו לעם ככל העמים, על כן גזרו על היהודים שלא להזכיר בתורה ובמצוות ענין האלוקות.

מלחמת אנשי הישות בעובדי ה'

מלחמת היוונים היתה מלחמה רוחנית שמטרתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". שונאי ישראל בימים ההם שאפו לנתק את עם ישראל מה' אלוקיו. לשם השגת מטרתם גזרו על היהודים כי עליהם לשלול במו פיהם את נקודתם היהודית הפנימית – להפנות עורף ולהתכחש להתקשרותם העצמית בעצמות ומהות הבורא. וכמאמר חז"ל (ב"ר פט"ז) אודות גזרת היוונים – "כתבו כו' (- עליכם, היהודים, להצהיר בכתב) שאין לכם חלק באלוקי ישראל". בני ישראל הוכרחו באותם ימים להכריז כי אינם מאמינים בא-ל אחד בורא שמים וארץ אשר בחר בישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה.

להשכיח את נותן התורה והמצוות

כל המלחמה היתה נגד אלוקות: היוונים לא התנגדו שילמדו תורה, ובלבד שילמדוה ללא יראת שמים וללא קבלת עול – כחכמה אנושית גרידא שאינה יותר מעוד חכמה ככל החכמות; כמו כן התירו שיקיימו מצוות שבסוג המשפטים (- אלו הן המצוות שבהיותן הבסיס לקיומה של כל חברה מתוקנת, מחייבן גם השכל האנושי ומסכים לקיימן, כגון מצות "לא תגנוב", ומצות "לא תרצח" וכדומה). ואת המצוות שבסוג העדות (- אותן המצוות המתיישבות גם הן עם שכל והגיון האדם, כגון

לחיות עם הזמן... (אדמו"ר הזקן) - היינו שבכל זמן וזמן מתרחשת פתיחת שער רוחני, דרכו יורדים לעולם הזה אור ושפע מיוחדים, אשר יש להכין כלים כדי לקלוט 'גשמי ברכה' אלה ולתרגמם למעשים עד אשר תואר, באופן ממשי, סביבתנו המיידית בגוון המסוים של נתינת הכח הטמונה באותו זמן.

הננוכה

מהות החג

"בזמן בית המקדש השני, כששלטה מלכות יוון, נגזרו גזרות על ישראל לבטל דתם, פשטו ידיהם בממונם ובבנותיהם, נכנסו להיכל ופרצו בו פרצות, וצר להם לישראל מאוד מפניהם. עד שריחם עליהם ה' יתברך והושיעם מידם והצילם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים על היוונים והשמידום וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה, עד חורבן בית שני.

כשנכנסו היוונים לבית המקדש טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בכ"ה בכסלו, בדקו, ולא מצאו אלא פך אחד של שמן טהור, מוצנע בקרקע, וחתום בטבעתו של כהן גדול, והכירו שלא נגעו בו היוונים. ואף שבפך לא היה שמן אלא כדי להדליק נרות המערכה יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, עד שהשיגו שמן טהור. ומפני זה קבעו חכמים שבאותו הדור את שמונת הימים הללו ליום טוב, בקריאת הלל בכל יום ואמירת 'על הניסים' בתפילה ולהדליק בשמונת לילות החג נרות על פתחי הבתים להראות הנס ולגלותו.

ימים אלו נקראים חנוכה - חנו כ"ה, כלומר חנו מאויביהם בכ"ה בכסלו. טעם נוסף לשם החג הוא משום חנוכת המזבח שנעשתה בימים אלו. שכן לאחר שהיוונים שקצו את המזבח לעבודה זרה, בנו ישראל מזבח חדש וחנכוהו בשמונת ימים אלו... ("על פי שבח המועדים")

החנוכה

מהדרים להדליק נרות משמן זית זך (לשם כך יש

להשתמש בחנוכה המתאימה לנרות אלה). קני החנוכה עומדים בשורה ישרה וברוח בין נר לנר, כדי שלא יראו כמדורה. מקום ה'שמש' גבוה משאר הנרות.

כדאי להדליק בחנוכה בעלת קנים ישרים הנמשכים באלכסון מהקנה המרכזי, כדי להזכיר את צורתה של המנורה בבית המקדש שקניה היו אלכסוניים.

נוהגים להניח את החנוכה על כיסא, בתוך חלל פתח החדר (במידה ומתאפשר בנקל) כמנהג רבותינו, בצד השמאלי של הפתח, מול המזוזה - כך שהאדם הנכנס לבית נמצא מוקף במצוות, מזוזה מימינו ונרות חנוכה משמאלו.

באם אין אפשרות למקם את החנוכה במקום האמור (מפאת חוסר מקום, או מחשש שמא תיפול, וכדומה), ניתן למקמה באופן אחר ובלבד שמקומה יהיה למעלה משמונים ס"מ מהקרקע, ולמטה מעשרה מטרים.

הנרות

מדליקים את הנרות בשמן זית ובפתילות. אין להשתמש בנרות חנוכה כגון לקריאה ולימוד לאורן, שכן נרות קודש הן ומותרים אנו "לראותן בלבד". מסיבה זו משתמשים בנר 'שמש' משעווה, אותו מציבים מעל שאר הנרות כדי להראות כי אינו בכלל נרות המצוה.

סדר ההדלקה

את הנר הראשון אותו מדליקים בלילה הראשון, קובעים בימין החנוכה. בלילה השני מוסיפים עוד נר לשמאלו ומדליקים תחילה את הנר החדש ולאחריו את הנר הקודם שמימינו. וכך הלאה בלילות הבאים.

זמן ההדלקה

זמן הדלקת הנרות הוא לאחר זמן שקיעת החמה (באזור המרכז בערך 16:40). כמות השמן צריכה להספיק באופן שהנרות ידלקו לפחות 50 דקות. מי שלא הדליק בזמן, ידליק מאוחר יותר (ניתן להדליק את נרות החנוכה במשך כל הלילה); וכאשר נוכחים אנשים נוספים בזמן ההדלקה, כגון אם בני הבית ערים – אזי גם מברכים על הנרות (מכיון שהברכות על הדלקת נרות חנוכה קשורות בענין 'פרסומי ניסא', פרסום הנס).

מיהו המדליק

הבנים מדליקים חנוכיה משל עצמם זמן מה קודם ה'בר מצוה'. אמנם בשנים האחרונות הוסיף הרבי מליובאוויטש והורה כי גם קטנים ידליקו נר חנוכה. הבנות אינן מדליקות בעצמן אלא יוצאות ידי חובתן בהדלקת אביהן. כך גם נשים נשואות יוצאות ידי חובתן בהדלקת הבעל. נשים ובנות שאין מי שידליק עבורן – מדליקות לעצמן בברכה.

הברכות שלפני ההדלקה

בכל ימי החנוכה מברכים שתי ברכות קודם הדלקת הנרות: "להדליק נר חנוכה" ו"שעשה ניסים לאבותינו". בהדלקת הנרות של הלילה הראשון מוסיפים לאחריהן גם את ברכת 'שהחיינו'. נוסח הברכות:

א. ברוך אתה א-דני אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר חנוכה.

ב. ברוך אתה א-דני אלוקינו מלך העולם שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

ג. ברוך אתה א-דני אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

אין להפסיק בדיבור וכדומה בין הברכות לבין ההדלקה ולכן מיד לאחר אמירת הברכות מדליקים, ללא הפסק, את הנרות. לאחר ההדלקה אומרים את נוסח "הנרות

הללו" המודפס בסידורים. יש לשהות סמוך לנרות הדולקים כחצי שעה (לבד מערב שבת קודש). בזמן זה אפשר ללמוד, לנגן ניגונים או לאכול, אך אין לעסוק ב'מלאכה'. לאחר מכן מותרת כל מלאכה (שלא כנגד הנרות). נשות ישראל לדורותיהן נהגו שלא לעשות מלאכה כל עוד דולקים הנרות. חוזרים ומדליקים נר חנוכה שכה בתוך שיעור הזמן האמור (לפחות 50 דקות).

משחק הסביבון

משחק הסביבון קשור לחג החנוכה עוד מימי המכבים. באותם ימים כאשר אסרו השליטים היוונים על היהודים את לימוד התורה ואף גזרו עונש מוות על מי שיעבור על החוק, חרפו ילדי ישראל נפשם והיו נאספים בסתר ובחשאי ללמוד תורה. כל אימת שחיילים יוונים היו מתקרבים אל האזור, היו הילדים מחביאים את ספרי הלימוד ומוציאים את סביבוניהם. עד מהירה היו מתראים כאילו הם שקועים בתוך שיאו של משחק סביבוניהם מרגש.

ומאז ועד היום, כאשר משחקים ילדי ישראל בסביבוניהם ליד החנוכיה, ממילא שוהים הם במשחקם בסמוך לנרות שהן עדות למקורו הקדום של המנהג – סמל למסירות נפשם של היהודים בכל דור ודור על נאמנותם לאלוקי ישראל.

מנהג ישראל לחקוק על גבי הסביבון את האותיות: נס גדול היה פה. (ובחור"ל – נס גדול היה שם).

מתוק ומטוגן בשמן

בימי החנוכה נוהגים לאכול מאכלים מתוקים ומטוגנים בשמן, כגון סופגניות ולביבות, זכר לנס פך השמן.

שייכות נשות ישראל לנס חנוכה

מסופר אודות יהודית בת יוחנן כהן גדול מבית

המרד שהביא לבסוף למפלתם של היוונים. בשל שייכות נשות ישראל לנס ניצחון המכבים על היוונים וגירושם מן הארץ, נוהגות הן שלא לעסוק במלאכה בימי חנוכה כל עוד דולקים הנרות.

חשמונאי, שהאכילה לראש האויבים תבשיל של גבינה כדי שיצמא; אזי, השקתה אותו בין כדי שישתכר, ולכשנרדם ערפה את ראשו. משנודע הדבר, נבהלו חייליו וברחו. מסירות נפשה של יהודית עוררה בישראל את נס

הסיפור השבועי

מסע חנוכה

בהיותי צעיר לימים התעוררה בליבי משאת נפש עזה לזכות להשתתף במעמד הדלקת נרות החנוכה של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב. התיאורים ששמעתי על הרגעים הנשגבים במחיצת הצדיק משכו את נשמת.

אלא שזה היה בבחינת חלום, כי המסע הארוך אל העיר ברדיצ'ב עלותו היתה יקרה מאוד, ולמעלה מיכולותיי, בהיותי אברך דל אמצעים. בקושי הצלחתי להתקיים, ובכיסוי לא היתה פרוטה שחוקה מיותרת. וכך בכל שנה בשנה, בהגיע חג החנוכה, התמלא ליבי תחושת צער על שנבצר ממני לממש את כמיהתי.

שנה אחת לא הצלחתי עוד להשקיט את כיסופיי. שבועיים קודם חנוכה נשאו אותי רגליי אל הדרכים המושלגות, לעבר ברדיצ'ב. בוססתי בשלג באיטיות, חשוף לרוח המקפיאה ולקור חודר העצמות. מדי פעם עצרתי לנוח באכסניית דרכים, וכשצברתי מעט כוח – הוספתי לצעוד בהתמדה ובנחישות.

מדי פעם נזדמנה לי עגלה חולפת, שבה נסע יהודי, והוא הואיל לארח אותי ולקצר מעט את דרכי. לעיתים לנתי בלילה על ספסל מזדמן בבית מדרש, מצטנף במעילי ומנסה להתגונן מפני הקור. רבות סבלתי ממזג האוויר הסוער, והתזונה הלקויה החלישה אותי, אך הייתי נחוש

השמש שקעה, הערב ירד, ובביתו של הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ היה הכול מוכן להדלקת נרות החנוכה. בני הבית התאספו סביב החנוכיה, שבה יעלה הצדיק את אור הנרות בדחילו ורחימו. הס הושלך. הצדיק נכנס אל החדר. הוא החל בהכנות להדלקת הנרות. בזהירות היטיב את הנרות ויצק את שמן הזית לבזיכים.

לפתע הבחינו ילדיו בטיפות דם נקוות לרגליו. או אז גילו לחרדתם כי רגליו של אביהם פצועות וחבולות. הם נזעקו בבהלה וביקשו לדעת מה אירע, אך פניו של הצדיק נותרו שלוות. "שום דבר לא קרה", ענה במתינות, "פשוט עשיתי היום גלגול שלג".

אלא שהתשובה רק העצימה את תדהמת המקורבים. בחוץ משתולל החורף האימתני, והצדיק, בגילו המבוגר, מתגלגל על השלג ומסכן את בריאותו. "וכי בגילך המופלג עדיין עורך אתה גלגול שלג?!", תמהו. "אחרי ההדלקה אסביר לכם", השיב הצדיק וניגש לקיים את המצוה.

לאחר הדלקת הנרות ואמירת המזמורים ישב הצדיק מול הנרות ופתח: אספר לכם סיפור שקרה לפני עשרות שנים, ותבינו את פשר גלגול השלג שעשיתי היום.

להשיג את משאת נפשי.

יצחק.

סוף סוף התקרב המסע לסימו. כשהחל הערב לרדת נראו מרחוק בתיה של ברדיצ'ב. החשתי את צעדיי בשמחה. שבור ורצוף אך מלא אושר, התדפקתי על מעונו של רבי לוי יצחק. גיליתי שהוא מתגורר בדירה קטנה וצנועה, בעלת שני חדרים בלבד. המקום המה מחסידים, שמילאו את הבית עד אפס מקום. חדר המבוא כבר היה דחוס לגמרי, וכדי לחזות בצדיק נדרשתי לחתור בים האדם אל החדר הפנימי, שהיה דחוס שבעתיים.

הבטתי סביבי תוהה ונבוך, ואט אט חלחלה לתודעתי ההכרה כי לא אזכה לחזות בפניו של הצדיק. אני קרוב כל כך להגשמת חלומי, אך עליי להיפרד ממנו. אחרי רגע התעשתי והחלתי לחפש דרך שבה אצליח בכל זאת לראות את רבי לוי יצחק בשעת הדלקת הנרות.

מה עשיתי? השתטחתי מלוא קומתי ארצה, והתחלתי לזחול בין רגלי האנשים הרבים. ספגתי חבטות, חשתי את סוליות המגפיים מלאות הבוץ רומסות את גופי. הכאבים היו עזים, אך קיבלתי הכול באהבה, והוספתי להתקדם מעט מעט לעבר החדר הפנימי.

והנה הגעתי אל פתח חדרו של רבי לוי יצחק. הדלת היתה סגורה, אך היא הייתה עשויה קורות מגושמות ולא מהוקצעות, וביניהן נפערו חריצים רחבים. בכוחות עילאיים הצלחתי לקום מהרצפה ולהצמיד את פניי לדלת. באותו רגע נתגלתה לנגד עיניי דמותו הזוהרת של רבי לוי

נרגש עד עומק נשמתי הבטתי בקלסתר פניו המאירות, ועקבתי אחרי תנועותיו, כשהחל להכין את החנוכייה להדלקה. רבי לוי יצחק יצק שמן לבזיכים, כשהוא נרגש ואפוף דבקות והתעלות. הוא היה אחוז שרעפי קודש, כמי ששרוי בעולמות אחרים. הבחנתי שיותר שמן נשפך על הארץ ממה שנמזג לנרות. אחר כך באו הברכות, וההדלקה, ואני חשתי התרוממות נפש שכמותה לא חוויתי מעודי.

כשנסתיים המעמד הייתי מותש, מלוכלך וכאוב, אך מלא אושר והתלהבות. אמרתי לעצמי: המאמץ המאתגר והקשיים הרבים השתלמו. המטרה הושגה.

סיים רבי נפתלי מרופשיץ את סיפורו באוזני בני משפחתו, ואמר להם: "כעת תבינו מדוע עשיתי היום גלגול שלג. נזכרתי באותו מסע מפרך שערכתי לפני שנים רבות, אל רבי לוי יצחק מברדיצ'ב. נשאבתי לאותם רגעים קסומים ונעלים, שבהם זכיתי לראות כיצד הצדיק מקיים את המצוה היקרה של הדלקת נרות החנוכה.

המעמד נייעור בליבי. לפתע אפפה אותי אותה תחושת התעלות שחוויתי אז, כשנדחקתי אל דלת העץ, ולא ידעתי את נפשי מהתלהבות. לא יכולתי להירגע ולקרר את נפשי הלוהטת אלא על ידי גלגול שלג. משום כך רגליי זבות דם", סיים רבי נפתלי.

(על פי 'אוצר אפרים')

(מתוך העלון השבועי **שיחת השבוע**)

”זאת התורה אדם” (במדבר יט', ד)

כשם שבאדם ישנם גוף ונשמה, כך גם בתורת ישראל ישנם גוף התורה (פשט הכתוב-’נגלה’) ונשמת התורה (פנימיותה, סודותיה ורזיה-’נסתר’). במדור זה מובא פרוט נושאי הפרשה על פי ’נגלה’, ובמדור שלאחריו יובא ביאורה של נקודה או של מספר נקודות מן הפרשה על פי פנימיות התורה.

נקודות עיקריות בפרשת מקץ

חלומות מוזרים ללא פשר

שנתיים חלפו מאז השתחרר שר המשקים מבית הסוהר, ויוסף עדיין כלוא, על לא עוול בכפו.

בוקר אחד, מתעורר משנתו פרעה מלך מצרים כשרוחו נפעמת. בלילה חלם חלום מוזר. בחלומו הוא עומד על שפת היאור, ומן היאור עולות שבע פרות שמנות בשר הרועות באחו. אחריהן עולות שבע פרות רזות ושדופות הבולעות את הפרות השמנות, אולם נותרות הן מצומקות כשהיו.

שוב נרדם פרעה וחולם חלום נוסף. עתה עולות בחלומו שבע שיבולים עמוסות גרעיני תבואה. אחריהן צומחות שבע שיבולים דקות ושדופות הבולעות את השיבולים המלאות וגם הפעם אין הדבר ניכר בהן כלל. פרעה מתעורר נסער ומכנס עם בוקר את שריו ויועציו לנסות לברר את פשר חלומותיו. במבוכה שמשתררת איש אינו מוצא פתרון לחלומות. לפתע נזכר שר המשקים בעבד העברי הכלוא בבית הסוהר אשר מיטיב לפתור חלומות. פרעה מצוה למהר ולהביא אליו את יוסף.

פתרון מבריק ועצות מועילות

יוסף, בן השלושים, מובא בדחיפות אל המלך, רחוק, מסופר ומלובש כראוי. הוא שומע מפי המלך את פרטי חלומותיו, ובחסידי שמים ממהר לפותרם. בפתרונו הוא מבאר: שבע הפרות שמנות הבשר ושבע השיבולים עמוסות התבואה רומזות לשבע שנות ברכה ושפע כלכלי שיבואו על מצרים. לעומתן, שבע הפרות הרזות

והשיבולים הדקות והשדופות מרמזות על שבע שנות רעב שתבאנה לאחריהן. בליעת הרזות והדקות את השמנות והמלאות מרמזת כי שנות הרעב ’בלעו’ וישכחו את זכר שנות השפע והשובע שקדמו להן. ומוסיף יוסף ומסביר כי הישנות המסר האלוקי, בשני חלומות שונים, רמז הוא למיידיות התגשמות הדבר.

יוסף אינו מסתפק בפתרון החלומות וממשיך לדבר כאיש אירגון מומחה. הוא מציע למנות איש מתאים שיהיה בכחו לארגן מערך אדיר של איסוף, אחסון ושימור השפע של שנות השובע לטובת שנות הרעב.

יוסף השליט העליון

פרעה נדהם ומתמלא הערכה לנוכח פתרונו המבריק של יוסף ועצותיו המועילות. הוא מחליט כי אין מתאים מיוסף לנהל את כל ארץ מצרים וממנהו ’משנה למלך’. מעתה, מלבד תואר המלכות אותו משאיר פרעה לעצמו, יהיה יוסף השליט העליון על כל ממלכת מצרים.

כאות לכך מעניק המלך ליוסף את טבעת חותם המלך, מלבישו בבגדי מלכות ומוציאו במרכבת המשנה למסע הכתרה בכל ארצו.

יוסף, שמעתה הוא המשנה למלך, נושא לאשה את בת פוטיפר ונולדים לו ממנה שני בנים – מנשה ואפרים. במסגרת תפקידו הרם ניגש הוא מיד ליישם את תוכניתו בדבר אגירת המזון וצובר כמויות אדירות של תבואה.

הפוסק הבלעדי

פתרונו של יוסף מתגשם במדויק. בתום שבע שנות

שביעות רצונו וטוען כנגדם בזעם 'מרגלים אתם וכוונותיכם הנסתרות מסכנות את הממלכה'.

הוא מציע מבחן לכשרותם: כיון שסיפרו אודות בנימין אחיהם הקטן שנשאר בבית, יצא נא אחד האחים להביאו מבית אביהם למען תוכח כנותם. ועד אשר יובא לכאן אחיהם הקטן ישהו יתר אחיו כבני ערובה במעצר.

בעקבות סרובם נלקחים בני יעקב לשלושה ימי מעצר. ביום השלישי מציע יוסף הצעת פשרה: שמעון בלבד יישאר במעצר עד אשר יובא בנימין לפניו. ובניתיים רשאים שאר אחיו לרכוש מזון ולשוב לביתם. אמנם, מזהירים יוסף, אל להם לשוב למצרים ללא בנימין אחיהם הקטן.

האחים הנרגשים משוחחים ביניהם ללא חשש. הם אינם יודעים כי שיחותיהם המתנהלות בינם לבין עצמם מובנות היטב למשנה למלך היודע את שפתם. יוסף שומע אותם אומרים זה לזה כי כל צרותיהם לא באו עליהם אלא בעוון מכירת אחיהם הקטן. לשמע דבריהם, מתרגש יוסף ויוצא מן החדר כדי שלא יבחינו בדמעותיו. אך מיד הוא חוזר, ובארשת מנוכרת אוסר הוא את שמעון ומשחרר את היתר.

שיבת האחים לארץ כנען

לפני צאתם חזרה לביתם שבארץ כנען, מצוה יוסף גם הפעם להטמין את כספם בתוך שקי התבואה שרכשו. והנה באחת מחניותיהם בדרך, כשפותח אחד האחים את שקו, מגלה הוא לתדהמתו כי כספו הושב לו. אחריו מגלים שאר אחיו כי גם בשקיהם הוטמן התשלום שנתנו בעבור המזון. בהגיעם הביתה מספרים הם לאביהם את כל אשר אירע עימם במצרים ובדרכם חזרה.

יעקב הכואב את אסון בנו יוסף, מסרב להניחם להוריד את בנימין עימם למצרים מחשש פן יארע גם לו אסון.

השובע והרווחה הכלכלית, באות על מצרים שנות בצורת. תושבי המדינה ועימם עמי האזור כולו, אינם ערוכים לימים כה קשים ומשוועים למזון. המוני אדם צובאים בבקשת עזרה על ארמון המלך פרעה. את כולם מפנה המלך אל יוסף, הפוסק הבלעדי בכל הקשור למחסני התבואה ומכירת מזון לכל דורש.

יוסף מתאפק ומסתיר זהותו מאחיו

גם בארץ כנען שורר רעב כבד. יעקב שולח את עשרת בניו למצרים לקנות מזון לכלכלת המשפחה. רק את בנימין, אחיו הקטן של יוסף, אין הוא שולח עימם ומשאירו בבית. בבואם לפני המשנה למלך, הוא יוסף, משתחוים האחים לפניו ארצה. יוסף, שמזהה מיד את אחיו, רואה כיצד מתגשם חלומו לנגד עיניו. ואילו בני יעקב, שזוכרים את אחיהם הצעיר ללא חתימת זקן, כלל אינם מעלים בדעתם כי האיש הנכבד והמרומם העומד לפניו הוא יוסף אחיהם האובד. יוסף מחליט לבחון אם יש חרטה בלבם על מכירת אחיהם האובד. חשוב לו לדעת עד כמה נכונים הם לפעול בנחישות על מנת לשחררו וכן את לכידותם המשפחתית.

המשנה למלך מתנכר אל בני יעקב, מדבר עימם קשות ומאשימם בריגול. הוא מטיח בהם כי בתוקף תפקידו כמשנה למלך ידוע לו היטב כי התפזרו לפני כניסתם לעיר כדי להיכנס דרך עשרה שערים שונים. הם מצטדקים בפניו ומסבירים כי התפזרו על פני העיר לחפש אחר אחיהם האבוד. וכיצד ינהגו, הוא שואל, אם יידרשו לשלם תמורתו כופר גבוה עבור שחרורו? מוכנים הם, עונים האחים, לשלם כל סכום שיידרש. מרוצה מתשובתם, שואל הוא עוד, ומה יעשו אם בעד כל הון לא יסכימו לשחררו? אזי, משיבים האחים בנחישות, מוכנים הם להרוג ולהיהרג בעבור הצלת אחיהם. יוסף מסתיר את

ולא מועילה גם נטילת האחריות של ראובן לשלום הילד.

ירידת האחים מצריימה ובנימין עימם

הימים חולפים, וכבר אזל המזון שהובא ממצרים והרעב הכבד עודנו בתוקפו. שוב מבקש יעקב מבניו כי ירדו מצריימה לשבור בר, אך הם חוזרים ומסבירים כי המשנה למלך מצרים אסר עליהם לשוב ללא בנימין. ועדיין יעקב עומד בסירובו... אלא שהרעב ההולך וגובר מעורר לבסוף את יהודה לקחת על עצמו את אחריותו האישית לשלום הילד. הוא מדגיש באוזני אביו כי באם לא ירדו מצריימה להביא מזון תאבד כל משפחתם ברעב. בלב כבד מתרצה יעקב ומציידם במתנות עבור המשנה למלך, וגם נותן בידם כסף לקניית מזון מלבד הכסף שהוחזר בטעות לשקיהם.

סעודת כבוד ומתנות לרוב

בראותו את בנימין, אחיו מאמו רחל, פוקד יוסף על מנהל משק ביתו לזמן את בני יעקב להתארח בביתו הפרטי כדי לסעוד עימו על שולחנו. מבולבלים ומפוחדים מובאים האחים לבית המשנה למלך. הם חוששים מפני המצפה להם ומנסים להסביר למנהל הבית את כל השתלשלות העניינים. הלה מרגיעם באומרו כי מכובדים הם בעיני אדונו.

בבוא המשנה למלך לביתו, משתחוים האחים בפניו, מוסרים לו את המתנות שהביאו עימם ומשיבים להתעניינותו בדבר שלום אביהם. ושוב למראה אחיו הקטן הנלווה עימהם, מתרגש יוסף עד עמקי לבבו ופונה לבכות לבדו בחדר אחר. לאחר שהוא נרגע, מוחה יוסף את דמעותיו ושב אליהם לסעוד עימם. במהלך הסעודה מתרחשים דברים מוזרים ומסתוריים. מארחם מקיש על גביע הכסף שלו ו'מנחש' את סדר הולדת האחים ומושיבם אצל השולחן על פי סדר גילם. את בנימין הוא מושיב

לצידו כשארחתו עשירה משל אחיו.

להפתעת האחים מתנהלת הסעודה באווירה נעימה ולבבית, ובסיומה, לתדהמתם, מעניק להם המשנה למלך מתנות רבות, כשמתנות בנימין עולות על מתנות כולם. אין הם יודעים כי גם הפעם ציוה יוסף להשיב להם את כספם וכי באמתחת בנימין אף הוטמן גביעו.

צרה רודפת צרה

נבוכים יוצאים האחים לדרכם חזרה לביתם, מתקשים להאמין כי שמעון ובנימין איתם, שקיהם מלאים כל טוב ובידם מתנות לרוב. אלא שלא עובר זמן רב ובטרם מספיקים הם להתרחק מהעיר, והנה מאחור נשמעים קולות הרודפים. חיש מהר מתקרב ובא אליהם מנהל משק בית יוסף. הוא עוצר אותם בתקיפות ומבקש לחפש בכליהם, בטענה כי נגנב גביע הקסמים של יוסף אדונו, והחשד נפל עליהם. האחים מתמרמרים באומרם כי כנים הם וישרי דרך, והרי ביוזמתם החזירו את הכסף שנמצא בכליהם, והכיצד יעלה על הדעת לחשוד בהם בגניבה?!

בטוחים בחפותם מתחייבים הם כי יומת מי שבכליו ימצא הגביע וכל אחיו יהיו ליוסף לעבדים. בזה אחר זה מחפש האיש בשקי כל האחים. בהגיעו לשקו של בנימין מתגלה הגביע המסתורי באמתחתו.

לנוכח הצרה האיומה שניחתה על ראשם קורעים האחים את בגדיהם, ושבורים חוזרים הם על כרחם מצריימה.

עם כניסתם לביתו של המשנה למלך נופלים הם על פניהם ארצה לרגליו. מתוך השלמה עם הגזירה שנפלה עליהם, מציע יהודה ליוסף שיהיו האחים כולם לעבדיו. יוסף אינו מסכים. 'רק הגנב הפושע יחוייב לשלם את המחיר' הוא אומר, ומוסיף 'רק בנימין ישאר במצרים וכל יתר אחיו רשאים לעזוב את המקום בשלום ולשוב לביתם'.

לא לברוח מהתפקיד

נקודות בעיבוד קל מתוך שיחה של הרבי מליובאוויטש

בעשייה הגשמית ובמעורבות בכל עניני העולם הזה. לדידם, דרך כזאת לא היתה אפשרית. לכן היו בטוחים שלפניהם איש מצרי.

לקדש את העולם

אך האמת היא, שיוסף הצדיק עמד בדרגה גבוהה הרבה יותר משל אחיו. גם בהיותו שליט על מצרים, כשכל עול הממלכה מוטל עליו, והוא נתון כל כולו בהנהגת המדינה – נשאר יוסף הצדיק, יהודי הדבק בבוראו.

הוא היה מסוגל להיות קשור עם הקב"ה לא רק מתוך התבודדות ובריחה מעיסוקי העולם הזה, אלא גם בתוך קלחת העשייה. לכן אחיו "לא הכירוהו" – לא היתה להם הכרה והשגה במדרגה כזאת. על פי מושגיהם, לא היה אפשר להיות דבק בה' אלא מתוך התבודדות ומרעה צאן.

יוסף נותן את הכח

דרך זו של יוסף הצדיק עומדת בדרגה גבוהה יותר, משום שזו תכלית כל הבריאה. הקב"ה ברא את העולם כדי שיהודי יכניס בו אור של קדושה. אם היהודי מסתגר בדל"ת אמותיו או מתבודד במערה שכוחה, הוא אמנם יוצר לעצמו את התנאים הטובים ביותר כדי לעבוד את ה' בלי הפרעה, אבל העולם אינו מתקדש ואינו נקשר אל הקדושה האלוקית. להפך, הוא עצמו, בהתנהגותו זו, מחזק את הרושם, שהקב"ה והעולם הם שני דברים הסותרים זה את זה.

לעומת זאת, כשיהודי חי בתוך העולם וטרדותיו ואף על פי כן חי כיהודי, מבלי לוותר ולהתפשר אפילו על

"ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו" (בראשית מב,ח) מה צריך לעשות אדם שמחפש את האמת ורוצה להתקרב אל הקב"ה? הוא רואה את כל השקר וההבל שמסביב והוא משתוקק לצאת מהמולת העולם ולדבוק בדברים האמיתיים והנצחיים – בקב"ה, בתורתו ובמצוותיו. הדרך הכי טובה, לפחות במבט ראשון, היא לברוח למדבר, להיות שם לבד עם הטבע ולעבוד את ה' בלי הפרעה.

ואכן, מוסבר בתורת החסידות, שמפני סיבה זו בחרו השבטים להיות רועי צאן ולא עסקו במלאכה אחרת. הם לא רצו להיות קשורים עם כל המולת העולם הזה. העיסוק האידיאלי מבחינתם היה מרעה הצאן, שאפשר להם להישאר מרוכזים בעולם רוחני עליון, בעולם של קדושה וטהרה.

דרך בלתי אפשרית

והנה, אחי יוסף יורדים למצרים ופוגשים את יוסף אחיהם, השליט בכל ארץ מצרים, כפי שמספרת פרשת השבוע. מתארת התורה את המפגש: "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו". כמו כל עניין בתורה, גם פסוק זה, אף שהוא מובן בפשטות, טומן בתוכו גם משמעות עמוקה יותר:

השבטים, אחי יוסף, "לא הכירוהו" – הם לא העלו על דעתם, שאדם זה, שכל טרדות השלטון תלויות בו, יכול להיות אחיהם. הם לא יכלו לדמות בנפשם, שיכול אדם להישאר דבק בקדושה ובאלוקות, כשהוא שקוע כל כך

קוצו של יו"ד – הוא מחדיר בכך את האור האלוקי לתוך העולם הזה. הוא מוכיח, שאפשר לנהל עסק ביושר, תוך שמירת שבת וחג וקביעת עיתים לתורה. הוא ממחיש לעצמו ולכל סביבתו, שאפשר להיות עסקן ציבורי המשרת את הציבור בניקיון כפיים ובנאמנות, כפי שהתורה דורשת. וכך בכל עיסוק ועיסוק. היהודי הזה 'מכניס' את הקב"ה לתוך העולם, וזו תכלית השלימות.

(מתוך הספר 'שולחן שבת',
על פי 'ליקוטי שיחות' כרך א')

קוצו של יו"ד – הוא מחדיר בכך את האור האלוקי לתוך העולם הזה. הוא מוכיח, שאפשר לנהל עסק ביושר, תוך שמירת שבת וחג וקביעת עיתים לתורה. הוא ממחיש לעצמו ולכל סביבתו, שאפשר להיות עסקן ציבורי המשרת את הציבור בניקיון כפיים ובנאמנות, כפי שהתורה דורשת. וכך בכל עיסוק ועיסוק. היהודי הזה 'מכניס' את הקב"ה לתוך העולם, וזו תכלית השלימות.

חסידות על הפרשה מקץ

עבודת ה' בתוך העולם – נעלה יותר ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב,ח)

מסביר אדמו"ר האמצעי, בנו של בעל התניא, ממשיך דרכו וממלא מקומו:
השבטים בחרו להיות רועי צאן, שהוא עסק קל. בשל עיסוקם נמצאים הם מחוץ לעיר, וכל טרדות העולם אינן מבלבלות אותם מביטולם ומדבקותם באלוקות. אך יוסף מדה אחרת היתה לו – אף שהיה טרוד מאד בעניני העולם הזה, שהרי היה שליט בכל ארץ מצרים, בכל זאת, לא תפסו מקום אצלו הענינים האלה לבלבלו מביטולו ומדבקותו באלוקות.
האחים לא שיערו ולא עלה על דעתם כלל שאפשר להיות בבחינת 'מרכבה' לאלוקות גם בשעה שבחיצוניות טרודים כל כך בעניני העולם הזה. לכן טעו בו וחשבוהו לאיש מצרי.

(מעובד על פי 'תורת חיים', פרשת ויחי דף קד ע"ב)

עבודת הצדיק ועבודת הבעל תשובה כי נשני אלקים... כי הפרני אלקים (מא,נא-נב)

מפרש הרב המגיד, רבו של בעל התניא:
"אפרים" ו"מנשה" מסמלים את עבודת הצדיק ועבודת הבעל תשובה. בשניהם מופיע טעם קריאת שמותיהם על שם מעשיהם **שבעבר**: "כי נשני... כי הפרני". וכדלהלן:
אפרים – מלשון "כי הפרני אלקים", היינו עבודת הצדיק: הצדיק "פרה ורבה", הוא מתחזק בעבודתו כתוצאה מתורתו, תפילתו וקיום המצוות שלו עד עתה.
מנשה – מלשון "כי נשני אלקים", היינו עבודת הבעל תשובה: אדם ש'שכח' את הקב"ה (נשיה לשון שכחה), וכשנותן ליבו לחזור בתשובה, הרי תוקף וחוזק עבודת ה' שלו, הוא דוקא בגלל שבעבר 'שכח' זאת.
נמצאנו למדים: **הצדיק עובד את ה' כתוצאה מעבודת ה' שלו בעבר, ואילו הבעל תשובה עובד את ה' בשל העדר עבודת ה' בעבר.**

(מעובד על פי 'אור תורה' בראשית פר' ויחי דף כ' ע"ב)

באתר ביו-טיוב ובפייסבוק:
מגזין, שיעורים נגונים ובלוגים מצולמים
(באיכות HD), שידורים חיים בימי חמישי.

WWW.TANYAOR.COM

עודה ראשונה לנפש

סדר התנ"ך

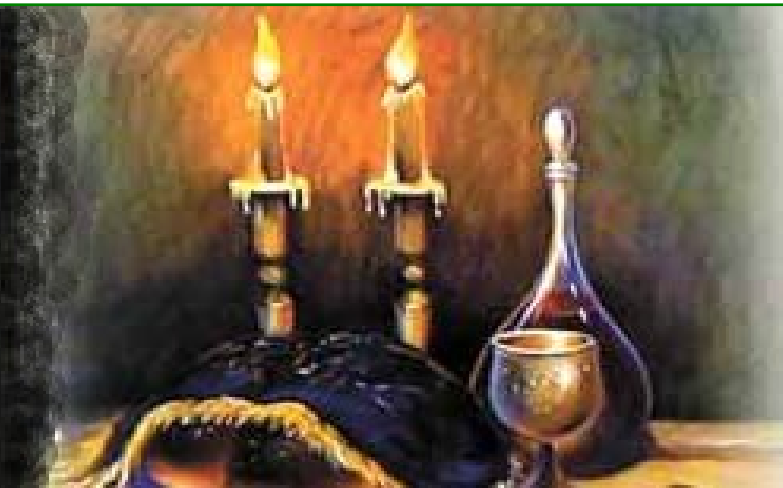
שבת שלום וחנוכה שמח!!!

כתיבה, עריכה, והגהה: הרב יאיר כלב
ליקוט, רעיונות ועימוד: חי דמארי
להערות, הארות, הצעות או תיקונים, אנא כתבו לנו
tanyaor4u@gmail.com

הרבי מליובאוויטש הנהיג ועודד שכל אשה ובת (מגיל רך
ביותר ולפחות מגיל 3) תדלקנה נרות שבת וחג.

צאת השבת	הדלקת נרות	עיר (שעון חורף)
17:23	16:07	י-ם
17:24	16:21	ת"א
17:22	16:10	חיפה
17:26	16:15	ב"ש

נהנתם? העבירו הלאה, לזכות עוד ועוד יהודים בהרחבת המודעות למקורותינו.

נא לשמור על קדושת הגיליון